

Álit

í

løgtingsmáli nr. 47/2019: Uppskot til løgtingslóg um broyting í løgtingslóg um landsskatt og kommunuskatt (Skattalógin) (Heimavirki)

Landsstýrismaðurin í fíggjarmálum, Jørgen Niclasen, hevur lagt málið fram 17. desember 2019 og eftir 1. viðgerð 22. januar 2020, er tað beint Fíggjarnevndini.

Nevndin hevur viðgjørt málið á fundum 23., 31. januar og 11., 13., 20. og 27. februar 2020.

Undir viðgerðini hevur nevndin havt fund við umboð fyri Føroya Heimavirkisfelag, Marjun Heimá, Ullvøruhúsið, Vinnuhúsið og landsstýrismannin í fíggjarmálum, Jørgen Niclasen, saman við TAKS.

Undir viðgerðini hevur nevndin býtt seg í ein meiriluta og ein minniluta.

Meirilutin (Magnus Rasmussen, Jákup Mikkelsen, Bill Justinussen og Kristin Michelsen) vil vísa á, at endamálið við uppskotinum er at fjálga um heimavirki í Føroyum.

Heimavirki hevur røtur í aldargamlari siðvenju her á landi, og er soleiðis ein týðandi partur av okkara mentan, og í stóran mun er eisini talan um list. Størsti parturin av heimavirki verður útintur av kvinnum, ið virka pløgg úr ull, men eisini er talan um at virka lutir burtur úr træi, hornum, gróti o.ø. Fólk, ið fáast við heimavirki, eru ørkymlað av skatta- og meirvirðisgjaldspurningunum, og hetta heldur teimum aftur í teirra virksemi. Tí er skilagott at broyta lóggávuna soleiðis, at fólk kunnu fáast við heimavirki uttan alla tíðina at hava ampa av skattum og avgjöldum.

Meirilutin vil eisini vísa á, at endamálið samstundis er at taka burtur tær forðingar fyri føroyskum heimavirki, sum eru í skattalóggávuni. Samstundis, sum broytingar verða gjørdar í skattalógini, verða broytingar gjørdar í mvg-lógini, sum m.a. bera í sær, at heimavirki gerst mvg-frítt. Heimavirki er í uppskotinum skilmarkað sum heimavirkisvirksemi, sum í mesta lagi hevur ein árligan umsetning upp á kr. 50.000. Er árligi umsetningurin oman fyri kr. 50.000, verður virksemið ikki roknað sum heimavirki. Inntøkan verður tá viðgjørd eftir vanligu reglunum í skatta- og avgjaldslóggávuni, t.v.s. hvørki frítikin fyri skatt ella meirvirðisgjald.

Meirilutin er av tí fatan, at stórir partur av heimavirkaðu vørunum verða seldar til ferðafólk, og tí kann eisini roknast við, at uppskotið fer at gera, at meira kann fáast burtur úr ferðavinnuni.

Sum áður nevnt, so hevur heimavirki røtur í aldargamlari siðvenju her á landi, og er soleiðis ein týðandi partur av okkara mentan, og í stóran mun er eisini talan um list. Størsti parturin av heimavirki verður útintur av kvinnum, ið virka pløgg úr ull, men eisini er talan um at virka lutir burtur úr træi, hornum, gróti o.ø.

Meirilutin tekur undir við soleiðis, sum hugtakið verður lýst omanfyri, men vil avmarka hugtakið til ikki at fevna um tænastur, mat og góðgæti.

Við hesum viðmerkingum tekur meirilutin undir við málinum og mælir Løgtinginum til at samtykkja uppskotið.

Minnilutin (Kristina Háfoss, Aksel V. Johannesen og Poul Michelsen) vísir á, at uppskotið fer at skapa størri skaða enn gagn fyri føroyska samfelagið. Hetta hevur viðgerðin av málinum víst sera greitt.

Samgongan lurta ikki eftir ávaringunum

Hóast landsstýrismaðurin í fíggingarmálum og samgongan hava fingið upplýst frá teimum, ið hava arbeitt við at uppbyggja eina veruliga vinnu í Føroyum, tá umræður at framleiða og selja vørur, ið áður vóru "heimavirkisvørur", men sum nú eru vørur, ið verða framleiddar og seldar í Føroyum eins og aðrar vørur – t.d. troyggjur, føroysk klæðir, smúkkur o.a. – at henda lógarbroytingin fer at skaða tey, so verður hildið áfram at koma við lóggávubroyting á hesum øki.

Landsstýrið undirgevur skattaskipan við alsamt fleiri serskattaskipanum

Hóast breið politisk semja var um, eftir djúpastu kreppu í Føroyum nakrantíð fyrst í 90'unum, at farast skuldi burtur frá skattligum serskipanum, og yvir til eina sokallaða bruttoskattaskipan, har øll rinda skatt eftir somu skipan í mest møguligan mun – so hevur núverandi stjórn valt at taka fleiri stig, fyri at skeikla skattaskipanina, og gera enn fleiri undantøk.

Seinastu 3 mánaðarnar eru ikki færri enn 3 serskattaskipanir gjørdar fyri politiskt útvaldar bólkar. Pensjónistar serligan skattafrádrátt á 500 kr. um mánaðin. Lærlingar serligan skattafrádrátt á 4.167 kr. um mánaðin. Fólki, ið arbeiða við framleiðslu og sølu av vørum heimanífrá skattafrádrátt á 4.167 kr. um mánaðin.

Tykist sum nýta landsstýrið og samgongan útholing av landsskattaskipanini til at keypa sær politiskan stuðul frá útvaldum bólki. Hetta gagnar ikki føroyingum og Føroyum sum heild, og merkir at tey, ið ikki fáa tílíkar skattaskipanir, fara at rinda hægri skatt frameftir, tí vælferðarsamfelagið skal sjálvandi fíggjast, og jú færri rinda skatt, jú meira mugu tey, ið eru eftir, rinda.

Nú so nógvar serskattaskipanir verða settar í verk eftir stuttari tíð, eigur spurningur eisini av røttum at setast við, hvør skal ikki hava serligan skattafrádrátt, tá samgongan og landsstýrið nú hava valt so stóran part av Føroya fólki út. Hví ikki øll?

Óbeinleidis studningur til útlendsk ferðafólk

Undir viðgerðini av hesum málinum er komið fram, at hetta eisini er ein óbeinleidis studningur til útlendsk ferðafólk. Tí meðan vit hava fleiri, ið royna at selja tílíkar vørur til veruligan kostnað – t.d. Guðrun & Guðrun, Marjun Heimá, Steinum, Shisa Brand og í Østrøm – so verður tað nú enn meira áhugavert hjá fólki heldur at keypa bíligari vørunar í heimavirksibúðunum.

Hetta gongur beint ímóti ætlanunum og ynskjunum um, at vit skulu megna betur at fáa meira burturúr ferðavinnuni fíggjarliga til føroyska samfelagið.

Skaðar vinnurekandi í Føroyum

Tey vinnurekandi innan hetta økið hava eisini víst á, at tey gerast minni kappingarfør um arbeiðsmegina, tí tað nú fer at loysa seg betur hjá teirra starvsfólkum at arbeiða heima undir serskattaskipanini "heimavirki" og fáa inntøku skattafrítt upp til ávísa upphædd – enn at vera í føstum starvi. Hetta ber aftur í sær, at grundarlagið fyri hesi spírandi vinnu versnar, og at inntøkur landsins minka. Tí hesar fyrirøkur rinda skattir og gjöld eins og aðrar vinnur.

Minkar áhugan hjá teimum við yrkisútbúgvingum at stovna egið virki

Samstundis leggja vit stóran dent á at skipa fleiri yrkisútbúgvingar í Føroyum. M.a. innan kreativa framleiðslu og sniðgeving. Nú tað gerst skattliga meira áhugavert at sita heima og framleiða, enn at stovna fyrirøkur og royna sítt flog á henda hátt, fer skattliga lóggávan ikki at eggja okkara mongu ungu at fara undir egið virkseminum – tvørturímóti. Hetta gagnar ongum.

Eftir øllum at døma skal tað gerast meira áhugavert at gera vørur heima, og fáa skattafrádrátt, enn at skipa seg sum felag og stovna vinnuligt virkseminum.

TAKS vísir á, at hugtakið heimavirki er óavmarkað

Undir viðgerðini hevur TAKS eisini víst á, at lógaruppskotið onga avmarking hevur av hugtakinum ”heimavirki”. Ikki annað enn, at talan skal vera um okkurt, ið er virkað heima. Sostatt kann alt í veruleikanum verða framleitt og selt undir hesi serskattaskipan. Samgongumeirlutin sigur seg vilja avmarka hugtakið til ikki at fevna um tænastr, mat og góðgæti – men samstundis kann hetta fevna um alt annað. T.v.s. allar framleiddar vørur. Tað kann t.d. vera trappur, klæðir, smúkkur o.s.fr.

Skulu kvinnurnar heldur framleiða heima enn vinnuliga?

Eisini er vert at vísa á, at nógvar av teimum ”heimavirkis-líknandi” vørum, ið verða seldar vinnuliga í dag, eru vørur, ið kvinnur áður framleiddu heima. Undir viðgerðini er komið fram, at tað kann minka virðingina av framleiðslu av vørum, sum í flestu førum kvinnur hava staðið fyri at menna og framleiða ígjøgnum ættarlið í Føroyum – og sum vit nú eru við at fáa til eina veruliga vinnu í Føroyum. Tí nú fer landið undir at eggja fólki til heldur at framleiða føroyskt handverk, so sum troyggjur og smúkkur, heima og sum ”heimavirki”, enn at skipa seg sum vinnurekandi fyrirkøku, og selja vørurnar til tann kostnað og við teimum treytum, ið aðrar vørur verða framleiddar og seldar við.

Við hesum viðmerkingum tekur minnilutin ikki undir við málinum og mælir Løgtinginum frá at samtykkja uppskotið.

Fíggarnevndin, 6. mars 2020

Magnus Rasmussen
formaður

Aksel V. Johannesen
næstformaður

Jákup Mikkelsen

Kristin Michelsen

Bill Justinussen

Kristina Háfoss

Poul Michelsen